

OBSAH.

Úvod	3
<i>I. M. Sečenov a význam jeho fyziologického materialismu pro SSSR.</i>	
§ 1. Všeobecná charakteristika	5
§ 2. Život I. M. Sečenova	7
§ 3. Objev »Reflexů velkého mozku«. — Vyšší nervová centra a centra regulující reflexy	11
§ 4. Závěrečné ocenění Sečenovova objevu »Vyšších center« Exkurs o »podmíněných« (asociativních) reflexech Pavlova a Bechtěreva	17
§ 5. Význam Sečenovova sensualismu a fyziologického materialismu	21
Kapitola I.	
§ 1. Nutnost počínati studium vývoje intelektuálních pochodů u dítěte se vjemem	27
§ 2. Možnost k tomu dána současným vývojem anatomie a fyziologie smyslových orgánů, zvláště pracemi Helmholtzovými	29
§ 3. Škola sensualistů a idealistů	30
§ 4. Předmětné myšlení má kořeny ve smyslu. — Stadia jeho vývoje	31
§ 5. Zásluha Herberta Spencera při rozřešení všeobecného problému vztahu myšlení ke smyslu	35
§ 6. Podstata a význam jeho učení vzhledem k teoriím o témž předmětě sensualistů a idealistů. — Vždy a všude je život výsledkem kooperace dvou faktorů: určité smyslové měnlivé organisace a vnějších vlivů. — Koordinace hypotézy Spencerovy s Helmholtzovými názory	38

Kapitola II.

- § 1. Skizza naší cesty ke studiu myšlení. Tři všeobecné elementy myšlení: Odloučenost objektů, jejich vzájemné srovnání a směr těchto srovnání 54
- § 2. Vlastnosti neuropsychické organisace, zvláště zezvláštňení nervových cest ve skupiny různé dráždivosti 56
- § 3. Další její vlastnost: motorické reakce pomáhají rozčleňovati smyslovost 59
- § 4. Svalové počitky, umístěné v bodech obratu počítování, t. j. v intervalech mezi počitky jiného druhu slouží jim jako sjednocující články i při objektivaci 62

Kapitola III.

Zkušenostní data týkající se zapamatování (registrace) a vzpomínání (reprodukce) dojmů.

- § 1. Transformace zapamatovaného zvláště u dítěte. — Proč intelektuální život raného dětství u dospělého mizí? Paměť dítěte je neorganisována a zkušenost dospělého systematisována podle kategorií (směrů). Dojmy dětství jsou povrchní a nerozčleněny. Nedokonalost intelektuálního dětského skladu 65
- § 2. Vývoj paměti pramení v opakování dojmů při největší možné rozmanitosti podmínek (subjektivních i objektivních) vjemů 72
- § 3. Určité skupiny vlivů zanechávají určité skupiny stop v organisaci. — Zapamatování dojmů musí odpovídati tvoření určitých stop podráždění v nervové organisaci 74
- § 4. Zda si odpovídají reální a reprodukováný počíteky co do obsahu? Jen v krajně řídkých případech, ježto v reprodukci se obráží netoliko čistě objektivní stránka dojmů, ale i ta měnlivá intelektuální půda, na niž dopadá. — Obsah reprodukováného počítka se určuje organisací jeho stopy 76

OBSAH.

- § 5. Fakt srovnání a souměření dojmů. — Sensitivní prao-
braz, pociťovaný bezprostředně, je dostupný i živoči-
chům. — Každý dojem se reprodukuje v hlavních smě-
rech podle podobnosti a sousednosti jak se registruje
v paměti 79

Kapitola IV.

- § 1. Vnější vlivy jako komplexy pohybů. — Z výchozích
konkretů se vyděluje jistá suma mechanických vztahů 83
- § 2. Seskupení ohnisek a jejich působení v prostoru a času.
— Korelace mezi seskupením vnějších vlivů a sesku-
pením počitků určována strukturou vjemových ná-
strojů 85
- § 3. Oko jako nástroj prostorových a posloupných vztahů.
— Sluchu přísluší bezprostřední pociťování času . . . 88
- § 4. Oko jako nástroj odlišného vnímání nehybných světel-
ných ohnisek. Oko a pomoc svalového smyslu při pře-
místění předmětů. — Tři směry srovnání skupin a
řad; každý vnější předmět nebo jev se fixuje v paměti
a reprodukuje ve vědomí ve třech hlavních směrech:
jako člen prostorové skupiny, jako člen posloupné
skupiny a jako člen řady podobnosti 91
- § 5. Všeobecné resumé. Tři formy vztahů mezi předměty:
podobnost, spojení prostorové nebo topografické a po-
sloupnost 96

Kapitola V.

- § 1. Myšlení pomocí konkretů. — Rozlišení a rekognice
vnějších předmětů. V rekognici máme: oddělenost
dvou počítkových aktů, jejich srovnání a srovnání
v určitém směru podle podobnosti 99
- § 2. Rozlišení částí, vlastností, znaků a stavů na před-
mětech 101

- § 3. Optické drobení předmětů na části. — Vidění z blízka — analysátor částí. — Skupina se drobí při vidění do dálky, jednotlivý předmět při vidění z blízka. — Drobení se provádí pomocí obou známých faktorů psychické evoluce, t. j. smyslové organizace a vnějších vlivů. — Opětování obou faktorů. — Suma motorických reakcí tvoří dovednost »dívat se«. — Spolu s pohyby se cvičí jejich průvodce — svalový smysl. — Zrakovým znakům viditelného předmětu odpovídá asociace jednoho a téhož účinku podráždění sítnic s rozličnými formami svalového smyslu. — V základě rozlišenosti zrakových znaků předmětu vězí odlišnost fyziologických reakcí. — Vidění obrysů, barev, velikosti, vzdálenosti, směru, tělesnosti a pohybů v předmětu představuje koordinovanou počítkovou skupinu, jako fáse chůze nebo hlasitě pronesená slova 102
- § 4. Počet kategorií předmětů určuje se počtem reakcí: pro oči 7, pro hmat 9, pro sluch 3 — celkem 21 106
- § 5. Rozlišování vlastností je už druhem myšlení. — Zvíře stojí na stadiu sensitivně-automatického myšlení. — Dítě koná »nevědomé závěry« činného rozumu. — Umí využít údajů rozčleněného smyslu 108
- § 6. Abstrahování částí, znaků a stavů od předmětů jakožto celků. — V jeho základě leží rozlišení fyziologických reakcí 110
- § 7. Předmět jakožto skupina užší se registruje v celku, i na drobně, část a znak po výtce na drobně. — Rozdílnosti objektů odpovídá rozdílnost fyziologických reakcí 112
- § 8. Myšlenka záleží ze tří reakcí: dvěma krajním (subjektu a predikátu) odpovídají obyčejně objekty myšlení — intervalové reakci spojující je vztah 114
- § 9. Abstrakty jako sensitivní symboly. — Vnější symbolizace dojmů. — Abstrakty — znaky, symboly — jako odtáženy od reálního řádu věcí. Myšlení abstraktní 115

- § 10. Myšlení abstraktní je symbolické, vzdaluje se od sensitivních kořenů. — Výklad faktů náleží činnému principu rozumu. — Přejchod k oblasti mimosmyslového myšlení 118

Kapitola VI.

- § 1. Myšlení pomocí symbolů neboli abstrakcí. — »Střední součty« vjemů jako symboly první instance. Zkrácené symboly a znaky — symboly II. instance 120
- § 2. Tvoření představ a pojmů (názvů) — jako vnitřní symbolisace. — Slovo jako smluvený znak (zkrácený symbol). — Vnitřní symbolisace obsahuje: stále podrobnější analysu smyslových konkrētů a klasifikaci jak celých předmětů, tak i částí 121
- § 3. Symbolisace částí, znaků a vztahů. — Představa jako jedinečná abstrakce od množství je symbolem. — Tvoření pojmů — názvů všeobecných. — Srovnání předmětných a prostorových vztahů pomocí slov. — Název — znak smluvený — neodpovídá skutečnosti. Slouží ke klasifikaci. Prostorové vztahy se určují neuchopitelným svalovým smyslem. — Klasifikací zabývají se i děti a vzniká i z praktických potřeb 123
- § 4. Myslí se: 1. Zkrácenými reprodukcemi, 2. Jejich převodem na slova, 3. Pouhými slovy (smluvenými znaky). — Vznikem řeči vznikají podstatné proměny v intelektuálním vývoji dítěte. — Při rozvoji řeči působí vedle vnějších vlivů i neuro-svalový aparát řeči (smyslová organisace). — Slovesná symbolisace dojmů a nacvičení slovesných symbolů. — Slovo — jako reakce svalově-sluchová. — Rozlišení jména celého předmětu od jména jeho vlastností. — Úplné oddělení jména od jmenovaného. — Slovo jako narážka k reprodukcii celé skupiny. — I myšlení metafysické uchovává řadu smyslových znaků 132

Kapitola VII.

- § 1. Aktivní forma myšlení: analysa, srovnání, výklad. — Činné myšlení. — Využití svědectví smyslů 138
- § 2. Sebepečítování — pečítování a reprodukce, provázené novou částicí Já. — Důležitost systémových počítků (hladu, žízně, únavy atd.). — Dvě formy Já: Já pečítuji (pasivní) — Já jedním (aktivní). — Já — jako pečítovaná osobní řada. — Sebevědomí jako sebeanalýsa, sebesoud 139
- § 3. Závěr jako vědomý akt rozumu. — Předchází mu rozumové srovnání. — Neobsahuje ničeho nového. — »Nevědomé závěry« Helmholtzovy 142
- § 4. Příčinné spojení — nedostupné vjemu a jeho použití na řady. — Příčina jako osudové spojení řad a jako oduševnělý činitel 148
- § 5. Příčinnost — jako kořenná vlastnost neuro-psychické organisace 149
- § 6. Já aktivní — jakožto osobní řada působení. — Příčinnost jako konstatování následnosti faktů a jevů 150

Kapitola VIII.

Mimosmyslové myšlení. Jeho čtyři kategorie: 1. Reality vnějšího a vnitřního světa nedostupné vjemu. 2. Reality možné. 3. Logické konstrukce podmíněně na reality použité. 4. Logické konstrukce mimo jakékoli spojení se skutečností.

- § 1. Všeobecná charakteristika mimosmyslového myšlení. — Neznámý = neexistující = neviditelný. — Význam kategorie očekávání 154
- § 2. Mimosmyslové reality — odhalované mikroskopem. — Elektrická energie. — Částice, atomy, chvění éteru — reality možné. — Speciální schopnost duševní — jako hypotéza. — Účast zkušenosti na vzniku mimosmyslových realit (reality možné). — Matematické konstrukce 155

OBSAH.

D o d a t e k A.: Theorie čísla. — Úloha zvuku a času v jeho tvoření. — Při chůzi se kroky sčítají na základě svalového smyslu. — Svalový smysl — jako chronometr periodicky odkládaných stejných délek — periodicky se opětujících stejných trvání. — Je měřičem neboli drobným analysátorem prostoru a času	159
D o d a t e k B.: Samozřejmost, všeobecnost a nutnost matematických pravd — pochází ze životních zkušeností (aktu chůze). — Stejnorodost, prostota a neměnnost matematického materiálu je též vypůjčena ze zkušenosti a přivedena k absolutnosti. — Přechod kvantity do mimosmyslové oblasti	166
Rejstřík	177